

POSTANOWIENIE

Dnia 12 grudnia 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Monika Koba

w sprawie z wniosku E. K.
przy uczestnictwie K. K.
o stwierdzenie nabycia spadku,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 12 grudnia 2016 r.,
na skutek skargi kasacyjnej wnioskodawczyni
od postanowienia Sądu Okręgowego w W.
z dnia 23 września 2015 r., sygn. akt V Ca (...),

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2) zasądza od wnioskodawczyni na rzecz uczestniczki kwotę 360 (trzysta sześćdziesiąt) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego;**
- 3) przyznaje od Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w W. na rzecz radcy prawnego B. Ż. kwotę 540 (pięćset czterdzieści) złotych powiększoną o należny podatek od towarów i usług tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej wnioskodawczyni z urzędu w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze kasacyjnej okoliczności uzasadniające jej przyjęcie do rozpoznania, a nie podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie. Cel wymagania określonego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być osiągnięty tylko przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca oparła na przesłance uregulowanej w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.

Oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na tym, że istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo, iż budzi poważne wątpliwości, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje wyraźnie wskazane przez skarżącego rozbieżności w orzecznictwie w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych. Skarżącą obciążał obowiązek przedstawienia odrębnej i pogłębionej argumentacji jurydycznej wskazującej na zaistnienie powołanej okoliczności uzasadniającej przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, zawierającej szczegółowy opis tego, na czym polegają poważne wątpliwości interpretacyjne wraz z podaniem doktrynalnego lub orzeczniczego źródła tych wątpliwości. Ponadto, ze względu na publiczne cele, jakie ma do spełnienia rozpoznanie przez Sąd Najwyższy skargi kasacyjnej, skarżąca powinna także wykazać celowość dokonania wykładni przepisu przez Sąd Najwyższy ze względu na potrzeby praktyki sądowej. Nie istnieje przy tym potrzeba wykładni przepisów prawa ani nie występuje w sprawie istotne zagadnienie prawne, jeżeli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii tego zagadnienia prawnego lub wykładni

przepisów i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, a nie zachodzą żadne okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu.

Skarżąca wskazała na potrzebę wykładni art. 945 § 1 pkt 1 k.c. w kontekście rozumienia pojęcia „stan wyłączający świadome albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli” i rozstrzygnięcia czy jest to stan wynikający z przyczyny wewnętrznej, umiejscowionej w samym podmiocie składającym oświadczenie woli, którego źródłem pozostają szczególne właściwości psychiki lub procesu myślowego znajdujące się „wewnątrz” osoby składającej oświadczenie, czy też może jest to stan wynikający z okoliczności zewnętrznych, w jakich znalazł się testator, a związany chociażby z sugestiami czy też presją osób trzecich.

Skarżąca nie wskazała żadnych rozbieżnych poglądów judykatury dotyczących wykładni przepisów prawnych związanych z zagadnieniem, które miało się stać podstawą przyjęcia skargi do rozpoznania ani nie wykazała, iż nie stały się one przedmiotem wykładni Sądu Najwyższego, a jest to konieczne z uwagi na poważne wątpliwości, co do ich znaczenia powstające w procesie ich interpretacji i mieści się w zakresie problematyki, która podlega badaniu w postępowaniu kasacyjnym. Autor skargi ograniczył się do przywołania dwóch orzeczeń Sądu Najwyższego, nie podając ich sygnatur i nie uzasadniając przekonująco wystąpienia wątpliwości interpretacyjnych na tle tej regulacji, w sposób pozostający w bezpośrednim związku ze stanem faktycznym sprawy, w której wniesiono skargę.

Ponadto w orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjęto, iż sporządzenie testamentu w stanie wyłączającym świadome i swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli powinno być interpretowane w nawiązaniu do treści art. 82 k.c. Stan wyłączający świadome i swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli musi wynikać z przyczyny wewnętrznej, umiejscowionej w samym podmiocie składającym oświadczenie woli, a nie okolicznościach zewnętrznych, w jakich osoba ta się znalazła. W konsekwencji stan wyłączający świadome albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli, może być rozumiany tylko, jako stan, w którym możliwość wolnego wyboru jest całkowicie wyłączona, niezależnie od przyczyn anormalności stanu psychicznego. Natomiast sugestie osób trzecich nie wyłączają swobody powzięcia decyzji. W przeciwnym przypadku niemal każde oświadczenie

woli byłoby dotknięte wadą wskazaną w art. 945 § 1 pkt 1 k.c., rzadko, bowiem człowiek działa całkowicie swobodnie (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 kwietnia 2004 r., III CK 523/02, niepubl.). W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjęto także, iż w szczególnych okolicznościach faktycznych może być nieważny testament, jeżeli spadkodawca nie jest się w stanie przeciwstawić naciskom i sugestiom osób trzecich, pod których opieką pozostaje, z powodu wieku i chorób osłabiających jego aktywność i siłę woli. W konsekwencji, każdorazowo źródłem analizowanej wady oświadczenia woli są szczególne właściwości psychiki i procesu myślowego osoby składającej oświadczenie woli (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 grudnia 2011 r., I CSK 115/11, OSN–ZD 2012, nr 3, poz. 61).

Niezależnie od powyższego, przedstawiony we wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania problem wykładni art. 945 § 1 pkt 1 k.c. pozostaje bez związku ze stanem faktycznym sprawy, w której wniesiono skargę, skoro z podstawy faktycznej rozstrzygnięcia, którą Sąd Najwyższy jest związany, wynika, iż stan zdrowia testatorki nie stał na przeszkodzie samodzielnemu powzięciu decyzji i przeciwstawieniu się sugestiom osób trzecich.

Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.), o kosztach postępowania kasacyjnego orzekając na podstawie art. 520 § 3 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c., 391 § 1 i art. 13 § 2 k.p.c. oraz § 10 ust 4 pkt 2 w zw. z § 6 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. z 2015 r., poz. 1800, ze zm.), a także § 12 pkt 2 w zw. z § 16 ust. 4 pkt 2 i § 4 pkt 1 i 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (Dz.U. z 2015 r., poz. 1805).